

NÁJEMNĚ OD DUCHA

Táhlo mi na dvaadvacátý rok a právě jsem ukončil školu. Svou životní dráhu jsem si mohl vybrat svobodně a vybral jsem si velmi rychle. Později jsem ji, pravda, se stejným zápalem zavrhl, ale nikdy jsem nelitoval oněch dvou mladických let zmateného, vzrušeného, ale zároveň příjemného a plodného experimentování. Liboval jsem si v teologii a na univerzitě jsem s obdivem sledoval přednášky doktora Channinga. Byla to teologie věččná, šfavnatá a chutná; zdálo se, že člověku nabízí růži víry příjemně oproštěnou od trnů. A pak (myslím totiž, že i tohle hrálo roli) se mi zalíbilo ve Staré škole. Vždycky mě zajímalo nahlížet do pozadí lidského dramatu a připadalo mi, že bych mohl chvályhodně (aspoň ve svých očích) sehrát svou úlohu v onom

odlehleém a pokojném domově mírné scholastiky s jeho úctyhodnou alejí na jedné straně a s výhledem na zelená pole a blízké rozlehlé lesy na straně druhé. Od oněch dnů se Cambridge pro milovníky lesů a polí změnila k horšímu a dotyčné prostory ztratily hodně ze svého trochu pastorálního, trochu školského poklidu. Tehdy to bývala univerzitní budova v lesích – okouzlující spojení. To, jaká je dnes, nemá s mým příběhem nic společného a vůbec nepochybují, že se stále vyskytují seriózní mladí muži, posedlí doktrínami, kteří si, když do těch končin v letním soumraku zabloudí na vycházce, slibují, že později okusí tamní vybranou pohodu a klid. Já osobně jsem se nezklamal. Ubytoval jsem se v rozlehlé čtvercové místnosti s nízkým stropem a hlubokými podokenními sedátky, po stěnách jsem si rozvěsil reprodukce náboženských a antických výjevů od Overbecka a Aryho Scheffera, knihy jsem si velmi rafinovaně roztrídil a rozestavil ve výklencích vedle vysokého krbu a jal se číst Plotina a svatého Augustýna. Mezi mými společníky bylo pár schopných a různých mužů, s nimiž jsem si čas od času u krbu vařil bowli, a tak v prostředí dobrodružné četby, hlubokých rozhovorů, ukázněně mělkých pohárů a dlouhých vycházek do kraje postupovalo mé zasvěcování do duchovenských tajů vcelku příjemně.

S jedním ze svých druhů jsem uzavřel zvlášť pevné přátelství a trávili jsme spolu hodně času. Naneštěstí trpěl chronicou slabostí jednoho kolena, což ho nutilo vést velmi sedavý život, a protože já byl pravidelný chodec, naše zvyklosti se poněkud lišily. Často jsem vyrážel na svou každodenní toulku pouze ve společnosti své hole, případně s knihou v kapse. Avšak pohyb a vědomí štědrého přídělu svěžího povětří mi jako společníci vždycky stačily. Měl bych snad ještě dodat, že jsem se také těšil z páru velmi pronikavých očí a to mi poskytovalo určité společenské potěšení. Byl jsem se svými očima v těch nejlepších vztazích; neúnavně pozorovaly všechno, co se kolem nás dělo, a pokud se bavily, byl jsem spokojený. Právě díky jejich zvi-

davosti mi přišla pod ruku tato pozoruhodná historka. Krajina kolem starého univerzitního města je i dnes povětšinou pěkná, ale před třiceti lety bývala pěknější. Ještě ji nepostihla hojná vyrážka překlízkových domů, které ji nyní zdobí až k nízkým modravým walthamským kopečkům; nevyskytovaly se tam ještě žádné výstavné vilky, před nimiž by se musely stydět neurovanané louky a střapaté sady (nedá se říci, že by jedny či druhé společným výskytem na oněch místech v pozdějších letech nějak získaly). Jisté křížovatky točitých cest tenkrát bývaly, jak si vzpomínám, hlouběji a přirozeněji venkovské a osamělá obydlí na dlouhých travnatých svazích vedle nich seděla pod svým obvyklým urostlým jilmem, jehož listí se vysoko v povětří klonilo do všech stran jako klasy ze svázaného snopu, se šindelovými kápěmi staženými hluboko přes uši, a nic netušila o budoucí módě francouzských střech; dala by se přirovnat k ošlehaným, vrásčitém venkovským stařenám, které poklidně nosí starodávný čepec a ani by je nenapadlo nasadit si vysoký kokrhel a necudně odhalit své ctihodné čelo. Toho roku byla suchá zima; bylo hodně chladno, ale málo sněhu; silnice byly pevné a nezávaté a počasí mě jen málokdy donutilo vzdát se vycházky. Jednoho šedivého prosincového odpoledne jsem se vypravil směrem k blízkému městečku Medford; nyní jsem se vracel vyrovnaným krokem a pozoroval bledé, chladné odstíny – průzračně jantarový a starorůžový –, jež zimavě halily západní stranu oblohy a připomínaly mi skeptický úsměv na rtech krásné ženy. Už se stmívalo, když jsem se dostal k úzké silničce, po níž jsem ještě nikdy nešel. Napadlo mě, že by to mohla být zkratka k domovu. Měl jsem před sebou ještě asi tři míle, připozdívalo se, a rád bych je zkrátil na dvě. Odbočil jsem, kráčel nějakých deset minut a pak jsem si uvědomil, že cesta vypadá velmi málo používaná. Vyjeté stopy kol se zdály staré a ticho se takřka dalo krájet. Přesto o kus dále stál při cestě dům, takže zjevně musela někam vést. Po jedné straně se táhl vysoký přirozený val a na

jeho temeni sad jabloní, větve se proti studeně růžovému západu splétaly jako hrubé černé krajkoví. Zakrátko jsem došel k domu. Ihned mě zaujal. Zastavil jsem se a upřeně se na něj zadíval, nevěda vlastně proč, se směsicí zvědavosti a ostychu. Podobal se většině domů v okolí, byl však rozhodně pěknou ukázkou svého druhu. Stál na travnatém svahu, po boku měl svůj vysoký, nestranně převislý jilm a kousek vedle starou černou krytou studnu. Byl však veliký a dřevo vypadalo nápadně zdravé a pevné. Měl už také za sebou pěknou řádku let, protože pečlivě vyřezávané ozdoby nadpraží a podsebití ukazovaly nejméně na polovinu minulého století. Kdysi bylo všechno bíle natřené, ale široké plece času, které se tu opíraly o veřeje už sto let, obnažily strukturu dřeva. Za domem se rozkládal sad jabloní více než obvykle křivolakých a fantastických; v houstnoucím šeru vypadaly spálené mrazem a vyčerpané. Všechna okna měla pevně zavřené zchátralé okenice. Nikde nebylo vidět známky života. Dům vypadal pustý a prázdný, a přesto, když jsem tak u něj postával, mi připadal důvěrně známý – jako by ke mně hlasitě promlouval. V dojmu, který na mne to šedivé koloniální obydlí na první pohled udělalo, jsem vždy spatřoval důkaz, že dovozování může být někdy blízce příbuzné věštění; vždyť tu napohled nebylo nic, co by mě oprávněně vedlo k velmi vážnému závěru, který jsem učinil. Couvl jsem a přešel na druhou stranu cesty. Vyšlehl poslední rudý paprsek zapadajícího slunce a na okamžik zlehka spočinul na léty postříbřeném průčelí starého domu. S dokonalou pravidelností se postupně dotýkal sady malých tabulek půlkruhového okna nade dveřmi a fantasticky se tam mihotal. Pak vyhasl a zanechal celé místo ještě ponuřejší. V tu chvíli jsem si s hlubokým přesvědčením řekl: „V tom domě určitě straší!“

Kdovíproč jsem tomu okamžitě uvěřil, a protože jsem nebyl zavřený uvnitř, bylo to blahé pomyšlení. Vysvítilo to z celého vzezření domu a vysvětlovalo jej to. Kdyby se mě byl někdo před půlhodinou zeptal, odpověděl bych, jak se sluší na mladé-

ho muže, který si pěstuje jednoznačně radostný pohled na nadpřirozeno, že žádné strašidelné domy neexistují. Jenže obydlí přede mnou dávalo prázdným slovům živý význam; číšel z něj duchovní mráz.

Čím déle jsem se na dům díval, tím intenzivnější se zdálo tajemství, které v sobě skrýval. Obešel jsem jej kolem dokola, pokusil jsem se tu a onde nahlédnout dovnitř škvírou v okenicích a pocítil jsem dětinské uspokojení, když jsem si sáhl na kliku a lehce ji stiskl. Kdyby byly dveře povolily, vstoupil bych? Byl bych pronikl do toho šera a ticha? Má odvaha našťástí nebyla podrobena zkoušce. Dveře byly obdivuhodně důkladné a nedokázal jsem jimi ani zatřást. Nakonec jsem se vydal pryč, ale mnohokrát jsem se ohlédl. Šel jsem svou cestou a po procházce delší, než po jaké jsem toužil, jsem dospěl k silnici. Kousek za místem, kde ústila zmíněná dlouhá stezka, stálo pohodlné, úpravné stavení, pravý vzor domu, v němž v žádném smyslu nestraší, jenž nemá žádná zlověstná tajemství a nezná nic než rozkvět a blahobyť. Do šera svítil čistým bílým nátěrem a veranda obrostlá révou byla na zimu obalena slámou. Ode dveří se právě pohnula stará koleska tažená jedním koněm a obsazená dvěma odjíždějícími návštěvníky a za okny bez záclon jsem viděl lampou osvětlený pokoj a stůl s časnou svačinou, narychlo připravenou pro hosty. Paní domu vyšla přátele doprovodit k brance a teď tam stála, zatímco vrzavý vůz odjížděl, napůl aby se ještě podívala za nimi, napůl aby věnovala tázavý pohled mně, jak jsem v soumraku procházel kolem. Byla to pohledná, bystrá mladá žena s pronikavým tmavým okem, a já se opovážil zůstat stát a oslovit ji.

„Ten dům tam na té boční cestě,“ vyhrkl jsem, „asi mílí odtud – vlastně je tam jen ten jeden –, mohla byste mi povědět, komu patří?“

Chvilíčku na mě zírala, a jak mi připadalo, trochu zrudla. „Lidi od nás tamtudy nikdy nechodí,“ opáčila stručně.

„Ale je to přece zkratka do Medfordu,“ namítl jsem.

Pohodila hlavou. „Třeba by byla až moc dlouhá. Prostě tamtudy nechodíme.“

To bylo zajímavé. Spořivá yankeeská domácnost musí mít dobrý důvod, aby takhle pohrdala úsporou času. „Ale ten dům znáte, ne?“ pokračoval jsem.

„Viděla jsem ho.“

„A komu patří?“

Krátce se zasmála a odvrátila pohled, jako by si uvědomovala, že cizímu by její slova mohla zavánět venkovskou pověřčivostí. „Hádám, že patří těm, co jsou vevnitř.“

„Ale je vevnitř někdo? Dům je přece úplně zavřený.“

„To je jedno. Oni nikdy nechodí ven a nikdo nikdy nechodí dovnitř.“ Pak se obrátila k odchodu.

Uctivě jsem jí položil ruku na paži. „Nechcete tím říct, že v tom domě straší?“

Odtáhla se, zrudla, položila si prst na ústa a pospíšila do domu. Vzápětí okna zastřely závěsy.

Několik dní jsem si opakovaně vzpomínal na to malé dobrodružství, ale uspokojovalo mě, že si je nechávám pro sebe. Pokud v domě nestrašilo, bylo zbytečné odhalovat své fantastické nápady, a pokud ano, bylo příjemné pít z poháru hrůzy bez přispění. Rozhodl jsem se samozřejmě, že se tamtudy zase vydám, a týden nato, poslední den roku, jsem kráčet stejnou cestou. Blížil jsem se k domu z opačné strany. Octl jsem se před ním ve stejnou hodinu jako minule. Světlo sláblo, šedivé mraky visely nízko, vítr se skučivě hnal po holé, ztvrdlé půdě a vytvářel drobné víry mrazem zčernalého listí. Dům tam stál zasmušilý a zdálo se, jako by k sobě stahoval zimní soumrak a nevyzpytatelně se do něj halil. Vlastně jsem nevěděl, proč jsem tam přišel, ale měl jsem neurčitý pocit, že kdyby tentokrát klika povolila a dveře se otevřely, sebral bych odvalu a nechal je za sebou zapadnout. Kdo byli oni tajemní nájemníci, o nichž se ta

dobrá žena za rohem zmínila? Co se tam dělo nebo co se tam ozývalo – co se vyprávělo? Dveře byly stejně neoblomné jako minule a mé opovážlivé osahávání kliky nezpůsobilo, že by se někde nahoře otevřelo okno a vyhlédla cizí bledá tvář. Dokonce jsem si troufl zvednout rezavé klepadlo a půltucetkrát zabouchat. Znělo to však dutě, mrtvě a nevzbudilo to žádnou ozvěnu. Otrnulo mi a nevím, co bych byl ještě udělal, kdybych v dále na silnici (té, po níž jsem přišel) nespatriil přicházet osamělou postavu. Nechtěl jsem, aby mě někdo viděl okounět u toho neblahého domu, a tak jsem se uchýlil do hustého stínu nedalekého borového hájku, odkud jsem mohl vyhlížet a sám zůstat neviděn. Příchozí se brzy přiblížil a postřehl jsem, že míří přímo k domu. Byl to drobný stařík. Jeho nejnápadnějším rysem byl široký plášť vojenského střihu. Opíral se o hůl a krácel pomalu, bolestně a kulhavě, ale nesmírně odhodlaně. Odbočil ze silnice, vydal se po sotva patrné stopě kol a pár kroků před domem se zastavil. Upřeně a pátravě vzhlédl, jako by počítal okna nebo si všímal nějakých povědomých rysů. Pak smekl a pomalu, slavnostně se sehnul, jako by se klaněl. Když tam tak stál bez klobouku, mohl jsem si ho dobře prohlédnout. Jak jsem již řekl, byl to drobný stařec, ale nebylo snadné určit, zda patřil na náš, nebo na onen svět. Jeho hlava mi neurčitě připomínala portréty Andrewa Jacksona. Tvrdé, prošedivělé vlasy měl ostříhané na ježka, tvář hubenou, bledou, hladce oholenou a pod hustým obočím, jež zůstalo naprosto černé, jiskrné oči. Tvář stejně jako plášť vypadala, že patří starému vojákovi; budil dojem penzionovaného nižšího důstojníka, ale i na někoho takového působil až výstředně a groteskně. Když dokončil pozdrav, pokročil ke dveřím, zalovil v záhybech pláště, který mu vpředu visel mnohem níž než vzadu, a vytáhl klíč. Pomalu a pečlivě jej zasunul do zámku a pak jím zřejmě otočil. Dveře se však hned neotevřely; nejprve sklonil hlavu, nastavil ucho a zaposlouchal se, potom se rozhlédl sem a tam po silnici. Zřejmě uspokojen

či uklidněn se opřel stařeckým ramenem o výplň dveří a zatlačil. Dveře povolily – a otevřely se do čiré tmy. Na prahu se opět zastavil, znovu smekl a poklonil se. Pak vstoupil a pečlivě za sebou zavřel.

Kdo to propána byl a co tu dělal? Vypadal jako postava z nějaké Hoffmannovy povídky. Byla to vidina, nebo skutečnost – obyvatel domu, nebo důvěrně známý, přátelský návštěvník? Ať to bylo tak či onak, co znamenaly ty tajuplné poklony a jak se chtěl vyznat ve tmě uvnitř? Vynořil jsem se z úkrytu a bedlivě pozoroval okna. V každém se postupně ve škvíře mezi okenicemi zjevil paprsek světla. Očividně rozsvěcel; chce tam snad uspořádat hostinu duchů? Sžírala mě zvědavost, ale nevěděl jsem, jak ji ukojit. Napadlo mě rázně zaklepat na dveře; zavrhl jsem to jako nezdvořilost, a také bych tím mohl zrušit kouzlo, pokud tam nějaké bylo. Obcházel jsem dům a nenásilně jsem se pokoušel otevřít některé okno v přízemí. První odolalo, ale vzápětí jsem měl větší štěstí s druhým. Bylo to samozřejmě riskantní – riskoval jsem, že budu spatřen zevnitř nebo (což bylo horší) že sám spatřím něco, co mě bude mrzet. Ale zvědavost, jak říkám, se proměnila v inspiraci a riziko bylo velmi příjemné. Mezerou mezi okenicemi jsem nahlédl do osvětlené místnosti. Byla osvětlena dvěma svíčkami ve starých mosazných svícnech postavených na krbové římse. Očividně to byl parádní pokoj a zůstal v něm všechn nábytek. Byl starosvětový; zařízení tvořily žíněmi vycpávané židle a pohovky, malé mahagonové stolky a na stěnách pověšené vyšívané obrázky. Přestože byl pokoj zařízený, působil podivně neobývaně; stoly a židle stály jaksi strnule a nebylo vidět žádné drobné domácí předměty. Všechno jsem nespatriil a mohl jsem jen hádat, že po mé pravici jsou velké křídlové dveře. Byly zjevně otevřené a dovnitř jimi padalo světlo ze sousední místnosti. Chvíli jsem čekal, ale pokoj zůstával prázdný. Nakonec jsem si uvědomil, že na stěnu proti shrnovacím dveřím padá velký stín – očivid-

ně stín postavy v sousední místnosti. Byl vysoký a groteskní a zdálo se, že představuje naprosto nehybně sedící osobu z profilu. Měl jsem dojem, že poznávám ježaté vlasy a trčící nos svého staříka. Seděl podivně ztuhle; zdálo se, že na něco upřeně pohlíží. Dlouho jsem na ten stín hleděl, ale ani se nepohnul. Avšak nakonec, právě když mi docházela trpělivost, se pomalu hnul, zvedl se ke stropu a rozmazal se. Nevím, co bych byl uviděl vzápětí, ale z nějakého neovladatelného popudu jsem okenici dovřel. Z ohleduplnosti? Z bázně? Vlastně nevím. Přesto jsem zůstal u domu v naději, že se můj přítel zase ukáže. Nezklamal mě; nakonec se vynořil a stejně obřadně se rozloučil. (Předtím jsem zaznamenal, že světla ve škvírách okenic jedno po druhém zmizela.) Před dveřmi se otočil, sňal klobouk a uctivě se poklonil. Když se zase obrátil, měl jsem sto chutí ho oslovit, ale nechal jsem ho odejít neušeně. To snad opravdu byla ryzí slušnost – ačkoli můžete namítnout, že trochu opožděná. Soudil jsem, že by měl právo se pohoršit nad mou zvědavostí, ale zároveň mi má zvědavost připadala zcela oprávněná (když tu přeče šlo o duchy). Díval jsem se za ním, jak tiše kulhal ze svahu a pak po opuštěné silničce. Poté jsem se zamyšleně odebral opačným směrem. Byl jsem v pokušení ho zpovzdálí sledovat, abych viděl, co se s ním bude dít, ale i to mi připadalo neslušné, a navíc, přiznávám, se mi s mým objevem chtělo, abych tak řekl, trochu koketovat – rozhrnovat okvětní plátky jeden po druhém.

Čas od času jsem si k té květině zase přivoněl, protože její neobvyklá vůně mě okouzlovala. Opět jsem procházel kolem domu za křižovatkou, ale nikdy jsem nepotkal starce v plášti ani jiného pocestného. Zdálo se, jako by dům pozorovatele držel v odstupu, a dával jsem si pozor, abych o něm nevykládal; říkal jsem si, že jeden pátrač se do té záhady vetřít může, ale pro dva tam místo není. Býval bych vděčný za každé náhodné vysvětlení, ačkoli jsem neměl ponětí, odkud by mohlo přijít.